

СТАНОВИЩЕ

от доц. дфн Юлияна Стоянова

по конкурса за доцент в направление 2.1. Филология (Семантика на английския език), обявен в ДВ бр. 88 от 8.11.2011 г.

Гл. ас. д-р Росица Ишпекова е единствен кандидат в конкурса за доцент по „Семантика на английския език” към Катедрата по англицистика и американистика на ФКНФ, СУ „Св. Климент охридски”.

Нейното развитие като специалист в областта на английската филология е свързано от самото начало с този университет и с тази катедра, в която тя се дипломира с висок успех през 1985 г., през 1989 продължава като редовна аспирантка на проф. Мая Пенчева, от 1991 г. е хоноруван преподавател, а в 1995 печели конкурс за редовен асистент по практически английски език. Двете специализации във Великобритания ѝ помагат да се изгради като преподавател и специалист в областта на английското езикознание.

Водила е упражнения по семантика, практически английски език и езикознание, а след успешната защита на докторската си дисертация на тема ”Метафорична мотивация на лексеми и фразеологични единици с названия на животни в български и английски език” започва да чете лекции по семантика (в бакалавърската степен на англицисти). В момента е титуляр на тази дисциплина. Освен това изнася лекционни курсове по когнитивна лингвистика (в магистърската програма „Език и общуване”). За текущата учебна година е подготвила нов курс от лекции и упражнения „Метафората в езика и мисленето” за магистърската програма „Езикът и модерното общуване”, на която д-р Р. Ишпекова в продължение на 9 години е била директор (от 2000 до 2009 г.). Натрупания учебно-преподавателски и изследователски опит тя предава на следващите поколения: ръководила е 15 магистърски тези и е участвала в ръководството на докторант към катедрата (съвместно с проф. Мария Георгиева).

Кандидатката си е създала име на отличен специалист в областта на семантиката, и по-точно в онова нейно направление, което изследва когнитивните метафори като мотивиращи възникването и употребата на лексикални и фразеологични единици в английския език в съпоставка с български. Своите изследователски постижения д-р Р. Ишпекова прилага в преподавателската си дейност, както показват споменатите по-горе теоретични курсове, подготвени от нея за студенти в бакалавърска и магистърска степен.

В конкурса за доцент д-р Р. Ишпекова участва с монографичния труд **„Policing the Naughty Newbies. Conceptual metaphors in Financial Times’ reports on corruption and organized crime-related events in Bulgaria”** (представен в приложенията под № 17), както и със статии, публикувани в реферирани списания и сборници у нас и в чужбина (представени от № 6 до № 13). Публикациите от № 1 до № 4 са свързани с придобитата от Р. Ишпекова докторска степен, която няма да бъде обсъждана тук.

За значителната научна активност на кандидатката свидетелстват също така и 10-те участия с доклади на български и международни научни форуми.

Темата на предложението монографичен труд **„Policing the Naughty Newbies. Conceptual metaphors in Financial Times’ reports on corruption and organized crime-related events in Bulgaria”** е изключително актуална и нова за филологическата наука в България. Актуална е с това, че се обръща към модерното научно поле на концептуалната метафора, че я разглежда в контекста на цялостната европейска политическа и социокултурна ситуация и че я разработва върху дискурса на една толкова влиятелна медия, каквато е „Financial Times”. Темата е и новаторска, доколкото у нас проучванията на концептуалната метафора в политическия дискурс се свеждат до

единични публикации. Заслужава висока оценка фактът, че изследването на д-р Ишпекова е положено върху широка интердисциплинарна основа: привлечени са теоретични постановки из областта на когнитивната лингвистика, на психо- и социолингвистиката, на социопрагматиката, на лингвистиката на текста, реториката и т.н. Особено впечатляващо е тънкото познаване от страна на авторката на политическия живот на България и Европа през последния половин век, върху което се градят анализите на когнитивните метафори.

Обедняването на изследователския инструментариум на *теорията на концептуалната метафора* и на *критическия анализ на дискурса* е убедително обосновано и се оказва много плодотворно в конкретните интерпретации на текстовете, представени в емпиричната част на труда. Изграждайки анализа си върху метафората на Lakoff за *нацията като семейство* и приложението ѝ от Musolf към Европейския съюз, д-р Р. Ишпекова разглежда сценариите, включващи тази метафора, от гледна точка на „фамилните“ роли в семейството. Прилагайки тази аналитична рамка към 34 статии, публикувани в Financial Times, в които се описват отношенията между Европейския съюз и България след приемането ѝ за член на Съюза, авторката разкрива имплицитното послание на медийните дискурси относно „новаците“ (България и Румъния). Метафоричените образи на Европейския съюз в ролята на „строгия“ и „грижовния баща“ и на България и Румъния в ролята на „непослушните деца“ разкриват очевидно негативните конотации на медийното говорене за двете балкански страни. То бива допълнено от други метафорични концептуализации в изграждането на медийния образ на двете нови членки, произтичащи от метафоризирането на Европейския съюз като „затворено пространство“, като „дом“ и „клуб“, а на присъединяването като „пристигане/завръщане у дома“ или „приемане в клуба“, т.е. като повече или по-малко незаслужено допускане до добре охранявано (социално) пространство. И тези метафорични сценарии имплицират твърде негативни конотации – чрез въвеждането на маргиналните пространства на „задния двор“, на „границата“ и „ъгъла“, чрез концепцията за „чакането на опашка пред вратата“, за смиреното чукане на тази врата от „сираците“, или „блудните синове“, за да им бъде отворено, чрез играта с архетипната символика на опозицията светъл-тъмен/черен, съдържаща се в метафорите „черна дупка“ и „черно петно“, съотнесени с България и Румъния.

Резултатът от задълбочените и прецизни анализи на когнитивните метафори в привлечения емпиричен материал е може би необичаен за едно научно изследване: текстът е зареден с мощни внушения за читателя. Тъкмо защото авторската позиция е максимално дистанцирана, обективна и неутрална, идеологическата пристрастност в говоренето за България изпъква толкова ярко. Затова оценявам приносите на този труд не само в областта на общолингвистичните научни полета, като семантика, когнитивна лингвистика, социопрагматика и т.н. – монографията поднася ценна информация също така и за описанието на националните хетеростереотипи на България и българите, с които се занимават културологията, социологията, историята, журналистиката, литературознанието. Нещо повече – бих желала да открия особената дълбочина и прецизност в анализите и обобщенията, които ни предлага изследването на д-р Р. Ишпекова, на фона станалите доста популярни напоследък публикации, описващи манипулативните стратегии в публичното говорене. Теоретичната рамка на концептуалната метафора, допълнена от критическия анализ на дискурса, така, както са използвани от авторката, позволява разкриването на идеологическите нагласи, свързани с властовите отношения в обществото, по значително по-обоснован и убедителен начин, отколкото това е възможно в рамките на по-традиционни подходи, като този на стилистиката и/или лингвистиката на текста от 70-те години.

Останалите публикации, които д-р Ишпекова е представила по конкурса, разкриват трайния ѝ интерес към разглеждането на семантиката от перспективата на когнитивната лингвистика и на критическия анализ на дискурса. Като приема тезата, че значенията на устойчивите словосъчетания в езика не са произволно конвенционални, а мотивирани чрез съответни концептуални структури, изградени върху принципите на метафората и метонимията, авторката съпоставя фразеологични единици, пословици и поговорки в английски и български език, свързани с названия на животни (публикация № 5) и с метафоричната употреба на частите на човешкото тяло – око, ухо, сърце (публикации № 7, № 9, № 12, № 13).

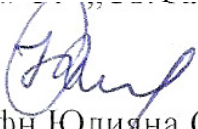
Продуктивността на избрания теоретичен подход, новаторски и в теоретико-методологически аспект, и като възможност за приложение в учебната практика на чуждоезиковото обучение, се доказва в още две изследвания. Първото е посветено на концептуализирането на човешките емоции посредством частите на тялото (публикация № 10), а второто – на концептуализирането на фразеологични единици с иронично значение (публикация № 6), при което отново тълкуванията се опират върху процеса на метафоризация, състоящ се в прехвърлянето на понятия от достъпни физически и социални области върху по-малко достъпните области на мисленето и емоциите. Теоретичната рамка на критическия анализ на дискурса е убедително приложена в публикация № 8, където се изследват социалните нагласи на българските избиратели по време на парламентарни избори. Анализите разкриват взаимодействието между лингвистични и контекстуални фактори при дискурсивното изразяване на идеологиите.

Приемам напълно авторската справка за приносите в трудовете на кандидатката, в която те са описани изчерпателно и вярно. Към документацията е приложена и справка за цитиранията – 8 цитати и 7 индексирани публикации.

В заключение бих желала да подчертая, че гл. ас. д-р Росица Ишпекова е преподавателка и изследователка с доказано висок професионализъм. Нейните публикации въвеждат в българската наука нови, модерни направления и проблеми, които са проучени с адекватна методология и постигат значими, приносни резултати.

Това ми дава основание да препоръчам убедено избирането на гл. ас. д-р Росица Ишпекова на академичната длъжност „доцент” по семантика на английския език към Катедрата по англицистика и американистика на СУ „Св. Климент Охридски”.

София
1.02.2012 г.

/доц. дфн Юлиана Стоянова/